

Landschapsbeheer Drenthe

Directie/bestuursverslag 2020

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Algemene informatie.....	6
a.	Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm	6
b.	Doelstelling, visie, beleid en strategie i.r.t. belangrijkste activiteiten	6
c.	Juridische structuur	6
d.	Directie en bestuur.....	6
e.	Statutenwijzigingen.....	7
3.	Activiteiten en resultaten.....	8
a.	Activiteiten	8
b.	Resultaten.....	17
c.	Toelichting op de resultaten	19
d.	Communicatie	19
4.	Financieel resultaat	21
5.	Financieel beleid.....	23
a.	Methoden fondsenwerving en besteding	23
b.	Beleid m.b.t. omvang en functies van reserves en fondsen	24
c.	Beleggingsbeleid.....	24
d.	Vergoedingen voor vrijwilligers.....	25
6.	Personeel.....	25
a.	formatieomvang.....	25
b.	functiehuis.....	26
c.	Corona	26
7.	Informatie mbt directie/bestuur en Raad van Toezicht.....	29
a.	Taak en werkwijze van de directie/bestuur en Raad van Toezicht	29
b.	Bezoldigings- en vergoedingenbeleid.....	29
c.	Wijze van benoeming raad van toezicht en zittingsduur leden	29
d.	Hoofd- en nevenfuncties leden van Raad van toezicht.....	29
e.	Relevante nevenfuncties directeur/bestuurder.....	30
8.	Verslag toezichthoudend orgaan	31
a.	Wijze waarop toezicht is gehouden op de strategie en prestaties	31
b.	Profielchets Raad van Toezicht	32
c.	Aantal vergaderingen in verslagjaar.....	32
9.	Toekomstparagraaf	33

a.	Begroting komend boekjaar	33
b.	Geplande besteding middelen (programma's en activiteiten)	33
c.	Beoogde resultaten	33
d.	Werken na corona	34

1. Inleiding

Er zal geen jaarverslag over 2020 worden gemaakt waarin de term Corona of Covid-19 niet al in de inleiding is opgenomen. Zo ook in dit jaarverslag van de Stichting Landschapsbeheer Drenthe.

In dit jaarverslag blikken we terug op dit zeer bijzondere jaar.

In het (beknopte) bestuursverslag 2019 was de volgende vooruitblik op 2020 gegeven:

“In boekjaar 2020 is sprake van een wereldwijde corona-crisis, die ook invloed heeft op de (economische) situatie in Nederland en mogelijk gevolgen zou kunnen hebben voor Stichting Landschapsbeheer Drenthe. Op korte termijn verwacht de stichting een beperkt effect op het resultaat en/of het vermogen. De effecten op langere termijn zijn vooralsnog niet goed in te schatten. De Stichting heeft dit onderkend en zal indien nodig maatregelen nemen om alsdan die toekomstige situatie het hoofd te bieden.”

Nu, terugkijkend, is het financieel effect inderdaad zo beperkt als werd ingeschat, en ook het effect op de geplande resultaten is redelijk beperkt gebleven, al helemaal in relatie tot andere sectoren in de samenleving.

Dat beperkte financiële resultaat is in belangrijke mate te danken aan de coulance van de Provincie Drenthe, die desgevraagd direct toezegde de boekjaarsubsidie wel af te rekenen, ook als de in de jaarlijkse prestatieafspraken vastgelegde resultaten vanwege de maatregelen niet konden worden gehaald, maar evenzo aan de inzet en creativiteit van de medewerkers van Landschapsbeheer Drenthe die zeer snel schakelden op deze nieuwe werkelijkheid en alternatieve werkwijzen toepasten, dan wel ingezet hebben op alternatieve producten en resultaten.

Daarmee is uiteraard niet de pandemie aan ons voorbijgegaan: zowel op de werknemers als op de enkele duizenden inwoners van Drenthe die zich met ondersteuning van de Stichting LBD hebben ingezet voor het landschap en de natuur in Drenthe laat de pandemie zijn sporen na, maar, nogmaals, ten opzichte van andere sectoren mogen wij ons zeer gelukkig prijzen.

Evenals bij veel andere bedrijven en organisaties konden vele activiteiten (bijeenkomsten met vrijwilligers) niet doorgaan en werkten de medewerkers van LBD hoofdzakelijk vanuit huis. Voor de medewerkers betekende dat veelvuldig schakelen en zoeken naar andere werkwijzen of mogelijke en nuttige vervangende werkzaamheden. In afstemming met de provincie en gemeentes was dat goed mogelijk. Evenementen/bijeenkomsten en werkdagen met grote groepen mensen konden vaak op het laatste moment, ondanks voorbereiding, niet doorgaan, maar de begeleiding en facilitering heeft nog steeds plaatsgevonden en in aangepaste groepsgroottes (of zelfs met slechts 2 personen) is nog steeds wel degelijk veel en nuttig werk verricht. Het werken in de natuur/buitenlucht werd door veel mensen juist als welkome en gezonde en verantwoorde “afleiding” ervaren. De resultaten van het vrijwilligersnetwerk blijven uiteraard achter bij “reguliere” jaren. In de paragraaf Resultaten wordt dit nader toegelicht.

De opzet van dit jaarverslag is anders dan de voorgaande jaren. In de voorgaande jaren beperkte het verslag zich tot de minimaal noodzakelijke wettelijke vereisten aan de jaarverslaglegging, omdat de verantwoording aan de opdrachtgevers (met name provincie en gemeentes) al in de (project)rapportages werd gedaan, de resultaten van de organisatie als geheel in het publieksverslag (jaarbericht) waren opgenomen en de jaarrekening inzicht gaf in de financiële gegevens. Deze separate onderdelen voorzagen echter niet in een samenhangende terugblik van de organisatie als geheel, waar zeker na zo'n bijzonder jaar als 2020 zowel vanuit de Raad van Toezicht als mogelijk vanuit andere betrokkenen ook zeker behoefte aan is.

In onderstaande paragrafen worden de in de inleiding hierboven aangestipte onderdelen nader toegelicht.

Over zowel de inhoudelijke als de financiële consequenties heeft ambtelijk en bestuurlijk overleg met de provincie plaatsgevonden. De Provincie heeft toegezegd "ruimhartig" af te rekenen ten aanzien van de wel of niet geleverde prestaties en resultaten in 2020 en zal dat ook in 2021 doen. Immers veel voorbereidend werk werd en wordt alsnog uitgevoerd, ook als in de prestatieafspraken opgenomen evenementen/werkdagen op het laatste moment vanwege de noodzakelijke coronamaatregelen toch niet door zijn gegaan.

Via de investeringsagenda heeft de provincie middelen gereserveerd waarop, als gevolg van de corona, weliswaar bezuinigd is, maar die vooralsnog voldoende ruimte bieden om het werk op de huidige wijze voort te kunnen zetten.

Mede om deze redenen heeft LBD geen gebruik hoeven maken van compensaties van de (Rijksoverheid).

De financiële consequenties worden in de betreffende paragrafen nader toegelicht.

2. Algemene informatie

De in dit directie/bestuursverslag en de jaarrekening vermelde informatie wordt de Richtlijn 650¹ gevolgd. Waar relevant is de informatie rechtstreeks overgenomen uit de Statuten en/of uit het vigerend meerjarenbeleidsplan van de Stichting. Voor uitgebreidere informatie wordt dan ook verwezen naar deze stukken.

De RJ 650 richtlijn is specifiek voor Fondsenwervende organisaties, de RJ 640 is van toepassing op organisaties-zonder-winststreven. Landschapsbeheer Drenthe valt in die laatste categorie. Landschapsbeheer Drenthe maakt deel uit van het samenwerkingsverband LandschappenNL. Dit is een samenwerkingsverband van de zelfstandige Provinciale organisaties Landschapsbeheer en de (eveneens zelfstandige) Provinciale Landschappen met een gezamenlijk landelijk bureau. De Landschappen zijn wel fondsenwervende instellingen. Tussen de organisaties is afgesproken dat de jaarrekeningen conform richtlijn RJ650 zullen worden opgemaakt om de onderlinge vergelijking eenvoudiger te maken.

a. Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm

De Stichting Landschapsbeheer Drenthe staat vanaf 05-10-2007 onder nr 04088219 ingeschreven bij de KvK met als vestigingsplaats Assen.

b. Doelstelling, visie, beleid en strategie i.r.t. belangrijkste activiteiten

De stichting stelt zich ten doel:

Bij te dragen aan de zorg voor het Drentse (cultuur)landschap door het initiëren, stimuleren, coördineren, doen uitvoeren en uitvoeren van landschapsecologisch en cultuurhistorisch verantwoorde werkzaamheden. Daarbij staat herstel, behoud, aanleg en duurzame ontwikkeling van waardevolle landschapselementen centraal en worden naar vermogen mensen ingeschakeld die een zwakke positie op de arbeidsmarkt innemen. Zelfwerkzaamheid en (vrijwillige) inzet door bewoners(groepen), en grondeigenaren wordt daarbij gestimuleerd en ondersteund.

LBD is een projectenorganisatie. De effectiviteit en efficiency wordt gewaarborgd door de projectmatige werkwijze en verantwoording aan de opdrachtgevers.

Het beleid is vastgelegd in een meerjarenbeleidsplan.

c. Juridische structuur

De organisatievorm is een zelfstandige Stichting (zonder winstoogmerk.) De Stichting werkt landelijk samen in een samenwerkingsverband LandschappenNL.

d. Directie en bestuur

Het bestuur van de stichting bestaat uit één persoon (directeur/bestuurder). Het bestuur staat onder toezicht van de Raad van Toezicht. Taken, rollen en bevoegdheden van directie, bestuur en Raad van Toezicht zijn vastgelegd in

¹ Zie: [RJ-Uiting 2016-13 'Richtlijn 650 fondsenwervende organisaties'.pdf \(goededoelennederland.nl\)](#)

de algemene Statuten en het directiestatuut. In hoofdstuk 8 is de samenstelling van de Raad van toezicht nader aangeduid.

e. Statutenwijzigingen

Oorspronkelijke statuten betreffen de oprichting van de Stichting per 5 oktober 2007.

Statutenwijziging per 4 april 2013, betreffen omzetting naar Raad van Toezichtmodel.

3. Activiteiten en resultaten

a. Activiteiten

Basistaken/Prestatieafspraken

Landschapsbeheer Drenthe valt onder de Algemene Subsidie Verordening (ASV) van de Provincie. Deze verordening schrijft voor dat jaarlijks de Provincie een Programma van Eisen (PvE) opstelt, met een beschikbaar budget, op basis waarvan LBD een offerte maakt. De door de provincie goedgekeurde offerte wordt vastgelegd in een beschikking en is daarmee de “Provinciale Prestatieafpraak”, ook wel “Basistaken” genoemd.

Onder de verzamelterm Streekbeheer worden een aantal basisactiviteiten onderscheiden waaraan zowel de provincie als de gemeentes financieel bijdragen. In samenhang met de provinciale prestatieafpraak worden jaarlijks eveneens met alle gemeentes de afspraken vastgelegd in gemeentelijke jaarplannen.

Gemeentelijke jaarplannen (vrijwilligers en regulier beheer)

Het doel van dit onderdeel is het integreren van het begeleiden van reguliere en nieuwe vrijwilligersgroepen en de uitvoering aan met gemeentes afgesproken objecten en kwetsbare terreinen. In het programma van Eisen stelt de Provincie dat het onderhoud aan deze terreinen en objecten waar mogelijk met vrijwilligers dient te worden gedaan. LBD ontwikkelt samen met gemeentes en bewoners een werkwijze om dit gebiedsgericht te organiseren.

In de jaarplannen valt:

- Structurele begeleiding vaste vrijwilligersgroepen
 - Fruitboombrigades (onderhoudsploegen fruitbomen en boomgaarden)
 - Landschapsbrigades (onderhoudsploegen terreinen, vennen, poelen, singels, hagen, houtwallen etc)
 - Jeneverbesbrigades
 - Bewonersgroepen (actief in en om het dorp met groen)
 - Vrijwilligersgroepen gericht op terreinen of kwetsbare soorten)
 - Zorgboerderijen
 - Werving en begeleiding nieuwe en incidentele groepen
 - Vorming permanente groepen/brigades
 - Werkdagen bedrijven
 - organiseren afstemmings- en inspiratieoverleg tussen de groepen (kerngroepenoverleg)
- Faciliteren van (nieuwe) vrijwillige inzet in landschapsonderhoud (initiatief vrijwilligers)
- Planontwikkeling samen met burgers (initiatief burgers of overheid)
- Opbouwen en ondersteunen van dorpsnetwerken (Dorpsbelangen verenigen als aanspreekpunt met gebiedsplan/kaart als basis)
- Adviezen, presentaties, specifieke cursussen etc. op het gebied van landschap en groen

- Faciliteren bestaande groepen (specialistisch gereedschap ten behoeve van vrijwilligers, onkostenvergoedingen, zaai- en plantgoed, cursussen en trainingen, regeling voor groepen boeren en particuliere grondeigenaren).
- Activiteiten met scholen en andere jeugdgroepen
- Uitvoering onderhoud met aannemers aan landschappelijke objecten en kleine natuurterreinen
- voorbereiding, coördinatie uitvoering, externe communicatie en interne afstemming t.b.v. de jaarplannen.

Ook in 2020 is ondanks de Corona epidemie het netwerk met bewonersgroepen, vrijwilligersgroepen, scholen en zorgboerderijen min of meer stabiel gebleven. Het aantal groepen landschapsonderhoud is zelfs iets gegroeid (zie onder b. resultaten). De meeste groepen zijn wel actief geweest, maar Corona heeft behoorlijk invloed gehad op de hoeveelheid activiteiten en er zijn kleinere aantallen bewoners en vrijwilligers actief geweest. Desondanks zijn er een record aantal aanvragen ingediend door de groepen en grondeigenaren voor plantgoed, zaaigoed en nestkasten. Met name bevordering van de biodiversiteit en beheersing van de Eikenprocessierups waren hierbij de aanleiding. Ook werden er door het netwerk steeds meer activiteiten ontwikkeld gericht op klimaatadaptie. Het aantal boeren die gebruik hebben gemaakt van de Regeling Agrarisch landschapsbeheer (RAL) nam toe met 5 agrariërs. In totaal hebben zich meer dan 50 boeren aangesloten bij een van de 8 collectieve overeenkomsten afgesloten met o.a. boermarkten en werktuigenverenigingen.

De animo voor de Stimuleringsregeling Landschap en Biodiversiteit als onderdeel van Streekbeheer, o.a. ter bevordering van groepsvorming onder particuliere grondeigenaren, nam sterk toe. In de gemeenten Meppel, Westerveld en De Wolden zijn ruim 50 nieuwe deelnemers actief met erf- en landschapsinrichting en structureel actief met het reguliere onderhoud. Uit deze groep deelnemers hebben zich in Meppel twee nieuwe bewonersinitiatieven ontwikkeld in het openbare domein. Aan het eind van 2020 stonden er nog tientallen geïnteresseerden op de wachtlijst.

Door Corona was het niet mogelijk kerngroep overleggen te organiseren. Ook zijn de tientallen aangesloten scholen maar beperkt actief geweest.

Het reguliere onderhoud aan de landschappelijke objecten en natuurterreinen heeft niet of nauwelijks hinder van beperkende maatregelen ondervonden. Enkel daar waar combinaties waren van uitvoering door aannemers en vrijwilligersgroepen waren er beperkingen ten aanzien van de mogelijkheden die de groepen hadden. Het werk met de aannemers kon onverminderd worden voortgezet.

Voor die onderdelen van de jaarplannen die door de maatregelen niet konden worden uitgevoerd (zoals kerngroepenoverleg en activiteiten met scholen) worden de niet benutte budgetten van de jaarplannen in overleg met de gemeentes doorgeschoven en gebruikt in het komende jaar, dan wel minder afgerekend.

Provinciale taken

Onder de provinciale taken vallen de niet direct aan uitvoering via de gemeentelijke jaarplannen toe te wijzen activiteiten:

- Advisering/ontwikkeling/extern overleg
Dit betreft extern gerichte werkzaamheden. Het doel/resultaat van dit onderdeel is het adviseren, bijdragen en beïnvloeden van het beleid van derden m.b.t. de onderwerpen landschap/leefomgeving en bewonersparticipatie, het voorbereiden en doorontwikkelen van werkmethode streekbeheer en projecten en het afleggen van verantwoording.
Tevens heeft dit onderdeel veel relatie met positionering en in het verlengde daarvan projectontwikkeling.

Vanwege de coronamaatregelen zijn uiteraard veel externe bijeenkomsten vervallen. Daarentegen is t.b.v. afstemming en overleg met partnerorganisaties direct overgeschakeld op videovergaderen, waardoor inhoudelijk weinig hinder is ondervonden. Het voordeel van besparing van reistijd weegt niet op tegen het nadeel van de “koudere” contacten via een beeldscherm, maar in de toekomst zal zeker een combinatie van de “life” en de “digitale” stijl voortbestaan.

In dit onderdeel van de basistaken is minder budget besteed dan begroot. Deze onderbesteding is gebruikt om de budgetoverschrijding op ontwikkeling van projecten af te dekken.

Op het gebied van projectontwikkeling hadden de Corona maatregelen weinig impact. Op verschillende fronten werkten de provincie Drenthe en het Rijk aan de zogenaamde investeringsagenda en de tijdelijke ondersteuning Nationale Parken. Hier vloeiden diverse deelprojecten uit voort. Voorbeelden hiervan zijn de Agenda Boer Burger Biodiversiteit, het uitvoeringsplan Boerenlandvogels en Streekbeheerprojecten in de Nationale Parken Drentsche Aa en in Zuidwest Drenthe waar een prominente rol voor LBD in is weggelegd. Ook diverse gemeenten lieten zich niet onbetuigd en hier konden diverse participatie projecten op het gebied van landschap worden opzet. Op basis van deze voorbereiding kan LBD de komende jaren flink in het landschap aan de slag.

- Verankering vrijwilligers en ARBO.
Dit betreft de indirecte ondersteuning van het vrijwilligersnetwerk wat niet specifiek aan groepen is toe te delen en dus niet in de jaarplannen van de gemeentes is opgenomen, zoals organiseren van cursussen, ontwikkeling beleid, veiligheid, organiseren vrijwilligersdagen en het algemene gereedschapsdepot.
Dit onderdeel bevat tevens communicatie en voorlichting ten behoeve van werving en binding vrijwilligers en afleggen van verantwoording aan opdrachtgevers. Bijhouden van website, social media en nieuwsbrieven. De vrijwilligersdagen en evenementen vervielen onder de richtlijnen van het RIVM, de zaagcursussen konden nog wel doorgang vinden en enkele

cursussen (zoals snoeicursussen) zijn via videostreams alsnog georganiseerd. Het voorbereidend werk voor evenementen is vaak wel gedaan, waarbij de gemaakte kosten conform de afspraak met de provincie wel afgerekend kon worden.

Vervallen evenementen waren o.a. de boomfeestdag, de natuurwerkdag en de jaarlijkse vrijwilligersdag.

De besparing op de kosten voor afgelaste evenementen is besteed aan extra aandacht voor het onderdeel ARBO voor vrijwilligers. Er is tijd besteed aan het afstemmen met de arbeidsinspectie ten aanzien van verdeling verantwoordelijkheden bij zelfstandige vrijwilligersgroepen en het vertalen hiervan in werkinstructies veilig werken voor vrijwilligers en het (met inachtneming van de AVG) op orde brengen van dossiers van de vele zelfstandige groepen.

De uitleen van het gereedschap via het depot in Anderen kon in aangepaste vorm met een goed “coronaprotocol” nog steeds doorgang vinden. Veel respect en waardering voor de vrijwilligers van het depot die zich snel aanpasten aan de nieuwe complicerende omstandigheden.

- De natuurwerkdag is een landelijk evenement in samenwerking met diverse organisaties waarbij in Drenthe op diverse locaties vrijwilligers aan het werk zijn. De provincie financiert met een relatief kleine bijdrage van gemeentes. De Natuurwerkdag is het grootste evenement voor groene vrijwilligers. Regulier begint de voorbereiding van de natuurwerkdag al in maart. In overleg met het landelijke bureau en de provinciale partners en locatieleiders zijn de voorbereidingen voortgezet in de hoop dat in november de dag in al dan niet aangepaste vorm toch doorgang kon vinden. Dat was helaas niet het geval en kort voor de dag werd alsnog vanuit het landelijke samenwerkingsverband geannuleerd. De gemaakte kosten worden conform afspraak wel in het kader van de prestatieafspraken met de provincie afgerekend, de bijdragen van een deel van de gemeentes worden in overleg met de gemeentes niet afgerekend.
- Bomenwacht: monumentale bomen zijn een bijzondere soort landschappelijke objecten, waarvoor een andere financiële verdeling geldt dan voor de voorgaande onderdelen. Daarom wordt dit reguliere onderdeel als apart project benaderd. De gemeentes en eigenaren financieren hoofdzakelijk, met een relatief kleine bijdrage van de provincie. In 2020 zijn conform de planning 800 bomen onderhouden en ruim 2000 gecontroleerd. Omdat dit uitvoeringswerk in de buitenlucht betreft was het goed mogelijk om de werkzaamheden met inachtneming van de maatregelen mbt Corona goed uit te voeren. De werkoverleggen vonden eveneens plaats in de buitenlucht. In 2020 zijn tevens de voorbereidingen getroffen om in 2021 de aanbesteding in de markt te kunnen zetten. De aanbesteding vindt steeds voor een periode van 4 jaar plaats. Met de firma Dolmans zijn de mogelijkheden onderzocht om in plaats van een aanbesteding werk 1:1 te kunnen wegzetten. Dolmans werkt immers veel met mensen met een afstand op de arbeidsmarkt en dit sluit aan bij de (statutaire) doelstelling van LBD om werk voor deze groep mensen te

kunnen genereren en heeft de afgelopen jaren het werk steeds via aanbesteding verworven. De verkenning heeft echter niet geleid tot een 1:1 gunning.

- Soortenbeheer (*ontwikkeling en uitvoeren soortenbeschermingsplannen*)
Biodiversiteit (soortenbeheer) is een provinciale taak. Het budget in de basistaken wordt gebruikt voor vast terugkerende onderdelen. Naast deze vaste onderdelen ontwikkelt LBD projecten die worden gefinancierd uit een ander provinciaal budget. Waar mogelijk koppelt LBD vrijwilligers aan de soortenprojecten. Via het streekbeheer financieren gemeentes vaak mee in uitvoeringsprojecten en begeleiding van groepen.
De coronamaatregelen hebben slechts beperkt invloed gehad om de werkzaamheden van dit onderdeel. Een aantal onderwerpen, zoals het kapstokplan voor de knoflookpad, is langer blijven liggen. Geplande projecten met erfbezoeken, zoals het natuurervenproject en steenuilenproject, konden met inachtneming van de juiste maatregelen ongehinderd doorgaan. De deelnemende erfeigenaren werden vooraf goed geïnformeerd en gevraagd of zij afzagen van een erfbezoek, maar daar heeft niemand van afgezien. Het inplannen van de erfbezoeken werd zelfs makkelijker omdat iedereen toch thuis was.
- Vrijwilligersnetwerk boerenlandvogels
De boerenlandvogels in Drenthe staan onder zware druk, maar mogen zich gelijktijdig verheugen in een grote (groeierende) publieke en politieke belangstelling. LBD stemt deze taak af met de AND die een rol heeft bij het uitvoeren van maatregelen t.b.v. de akkervogels.
In 2020 is een nieuwe collega zich met de coördinatie van dit vrijwilligersnetwerk bezig gaan houden. De focus lag vooral op kennismaken met de groepen, vanwege de maatregelen moest dat in kleinere groepen gebeuren. Veel veldwerk (afspraken maken met de boeren, nesten zoeken en beschermen) kon onverminderd doorgaan. Vanwege corona bleek het veld juist een plek waar de vrije tijd solitair goed besteed kon worden. Om die reden werden er zelfs meer nesten gevonden en uiteindelijk beschermd. De jaaravond, waar in het voorjaar normaal gesproken zo'n 200 mensen aan deelnemen, is helaas komen te vervallen.
- Groenloket
Het groenloket is een "loket" waar mensen vragen kunnen stellen. Dit onderdeel sluit aan bij de doelstelling van het betrekken van mensen bij hun leefomgeving. De afhandeling van de meeste vragen gebeurt telefonisch. In het verlengde van het groenloket kunnen door de particulier betaalde adviezen worden gegeven, mits deze bijdragen aan de doelstellingen van de Stichting.
Het groenloket heeft enige hinder ondervonden van de coronamaatregelen, omdat het secretariaat niet of slecht bereikbaar was. Mensen werden doorverwezen naar de website en konden collega's per mail of als het telefoonnummer bekend was rechtstreeks benaderen, maar mogelijk vormde dit wel een drempel.

De vragen waren vooral advies voor inrichten van boerenerven, het inzaaien van een bij-vriendelijk zaaimengsel en aanplant van inheems bomen en struiken.

Er zijn via collega's van het team streekbeheer meer vragen binnengekomen en afgehandeld, waarvan echter geen registratie en afhandeling via het groenloket heeft plaatsgevonden.

Er zijn in 2020 70 vragen bij het groenloket geregistreerd.

Verdeeld over de gemeentes:

1. Aa en Hunze	9 aanvragen
2. Assen	4 aanvragen
3. Borger-Odoorn	3 aanvragen
4. Coevorden	9 aanvragen
5. Emmen	3 aanvragen
6. Hoogeveen	6 aanvragen
7. Meppel	1 aanvraag
8. Midden Drenthe	3 aanvragen
9. Noordenveld	8 aanvragen
10. Tynaarlo	5 aanvragen
11. Westerveld	6 aanvragen
12. De Wolden	13 aanvragen

In 2020 zijn geen betaalde adviezen gegeven.

Financieel

In de jaarrekening is een financieel overzicht van de projecten in de basistaken opgenomen (realisatie en begroting) en is bovenstaande toelichting nader gekwantificeerd.

Binnen de basistaken is de Stichting vrij om de provinciale budgetten te verdelen over de diverse onderdelen. De boekjaarsubsidie van de provincie dient volledig te zijn besteed in het boekjaar.

De gemeentelijke budgetten in de jaarplannen zijn niet uitwisselbaar.

Basistaken 2020 realisatie	KOSTEN			FINANCIERING					Totaal baten	Saldo
	Personele inzet	Directe projectkosten	Totaal kosten	Provincie	Gemeenten	Derden	NPL			
Basistaken	€ 454.308	€ 191.948	€ 646.256	€ 393.394	€ 96.541	€ 73.917	€ 46.829	€ 610.681	€ -35.575	
Jaarplannen	€ 508.991	€ 329.546	€ 838.537	€ 386.534	€ 395.231	€ 16.887	€ 39.886	€ 838.538	€ 0	
	€ 963.299	€ 521.494	€ 1.484.794	€ 779.928	€ 491.772	€ 90.804	€ 86.715	€ 1.449.218	€ -35.575	
Basistaken 2020 begroting	KOSTEN			FINANCIERING					Totaal baten	Saldo
	Personele inzet	Directe projectkosten	Totaal kosten	Provincie	Gemeenten	Derden	NPL			
Basistaken	€ 482.655	€ 181.896	€ 664.551	€ 450.434	€ 90.000	€ 77.500	€ 39.000	€ 656.934	€ -7.617	
Jaarplannen	€ 531.799	€ 297.718	€ 829.517	€ 389.150	€ 389.150	€ 9.766	€ 40.917	€ 828.983	€ -534	
	€ 1.014.454	€ 479.614	€ 1.494.068	€ 839.584	€ 479.150	€ 87.266	€ 79.917	€ 1.485.917	€ -8.151	
Realisatie versus begroting	€ -51.155	€ 41.880	€ -9.274	€ -59.656	€ 12.622	€ 3.538	€ 6.798	€ -36.699	€ -27.424	

In de prestatieafpraak (basistaken) als geheel is € 51.155,- minder uren besteed en voor een bedrag van € 41.880,- meer directe projectkosten gemaakt. In totaal is € 9.247,- minder gerealiseerd dan begroot.

Financiering provincie

De bijdrage van de provincie is lager dan begroot, maar in de begroting was bij de aanvraag van de subsidie 2020 € 130.000,- meer benodigd budget begroot dan de provincie via het Programma van Eisen had toegezegd (€705.435,-).

In het bestuurlijk overleg van de afgelopen jaren is het tekort op met name het groeiende onderdeel streekbeheer aan de orde geweest en heeft de gedeputeerde toegezegd dit via het Provinciale investeringsprogramma 2020-2023 te willen afdekken. In het najaar 2020 is de afspraak gemaakt dat over de periode 2020-2023 € 500.000,- beschikbaar is en in 2021 hiervan voor de periode 2020/2021 een bedrag van 266.666,- zal worden overgemaakt. Naar eigen inzicht van LBD kan een deel van dat bedrag worden ingezet om het tekort van 2020 af te dekken. Van dit bedrag is € 69.508,- gebruikt en toegevoegd aan de dekking van de basistaken 2020. Inclusief een extra bijdrage van € 4.985,- aan het jaarplan van de gemeente Tynaarlo voor een project "de poort van Drenthe" komt de provinciale bijdrage aan de basistaken op € 779.928,-.

Financiering gemeentes

De twaalf gemeentes gezamenlijk financieren € 12.622,- meer dan begroot. Deze aanvullende financiering wordt met name gefinancierd door hogere gemeentelijke bijdragen aan de Bomenwacht.

In de jaarplannen wordt € 6.081,- meer bijgedragen.

Onderstaand overzicht geeft de verschillen per gemeente aan.

	gerealiseerd	begroot	Vershil
Jaarplan Aa en Hunze	€ 22.596	€ 22.232	€ 364
Jaarplan Assen	€ 35.477	€ 25.230	€ 10.246
Jaarplan Borger-Odoorn	€ 29.628	€ 23.588	€ 6.040
Jaarplan Coevorden	€ 12.191	€ 12.191	€ -
Jaarplan Emmen	€ 30.115	€ 39.915	€ -9.800
Jaarplan Hoogeveen	€ 24.505	€ 28.505	€ -4.000
Jaarplan Meppel	€ 44.448	€ 48.448	€ -4.000
Jaarplan Midden Drenthe	€ 35.615	€ 35.615	€ -
Jaarplan Noordenveld	€ 33.091	€ 26.711	€ 6.380
Jaarplan Tynaarlo	€ 16.753	€ 16.753	€ -
Jaarplan Westerveld	€ 56.498	€ 56.498	€ -
Jaarplan De Wolden	€ 54.314	€ 53.464	€ 850
	€ 395.231	€ 389.150	€ 6.081

De gemeentes Assen, Noordenveld en Borger-Odoorn stelden extra middelen beschikbaar, de gemeente Emmen had daarentegen juist minder middelen beschikbaar en met de gemeentes Meppel en Hoogeveen is minder afgerekend wegens niet uitgevoerde activiteiten met scholen en kerngroepoverleggen

Zoals boven omschreven zijn waar activiteiten niet konden worden uitgevoerd de budgetten hiervoor soms of deels wel afgerekend maar wordt de uitvoering ervan doorgeschoven naar 2021. Dit gebeurt overigens vanwege het uitvoerseizoen over de jaarwisseling heen per definitie altijd.

Financiering Derden en NPL

De bijdragen door derden en de nationale Postcode Loterij is redelijk in lijn met de begroting. De specificaties zijn zichtbaar in de jaarrekening.

Financieel resultaat basistaken

Het financieel resultaat op de basistaken is door de mogelijkheid hierop te “sturen” met de toedeling van het budget uit de Provinciale investeringsbegroting geaccepteerd op een tekort van € 35.575,-. Dit tekort wordt deels elders gecompenseerd.

Overige projecten

Naast de basistaken ontwikkelt LBD samen met de provincie en gemeentes overige projecten of krijgt incidentele opdrachten die bijdragen aan de doelstelling van de Stichting. De projecten en opdrachten hebben een op uitvoering gerichte insteek waarbij indien van toepassing zoveel mogelijk bewoners/vrijwilligers worden betrokken.

De uitvoering van projecten heeft slechts beperkt hinder van de maatregelen ondervonden. De hinder zat vooral in start- en afrondingsmomenten, zoals bijvoorbeeld bij het Roodbaardpark in Assen, met een nieuwe groep startende vrijwilligers en in het voortzetten van het Pingoprogramma.

Enkele projecten nader toegelicht:

Boerenervenproject Zeegse

In 2020 is het Boerenervenproject Zeegse fase 1 afgerond. Mede door de samenwerking met een bewoners/klankbordgroep zijn alle van te voren gestelde doelen zijn gehaald. 14 erfeigenaren rond de boomloze brink van Zeegse hebben meegedaan en zelf een groot deel van het werk uitgevoerd met ondersteuning van een Groenbedrijf. Veel coniferen en andere naaldbomen zijn geroid en vervangen door streekeigen plantmateriaal en landschapselementen. Op bijna alle erven staan nu de kenmerkende meidoornhagen, boomgaarden, knotlindes, bomenrijen met eiken, houtsingels ed. Daarnaast zijn veel nestkasten geplaatst en zijn bloemrijke randen ingezaaid. Het enthousiasme was zo groot dat we in 2021 starten met een tweede fase.

Boerenervenproject Zeijen

In 2020 is gestart met het Boerenervenproject Zeijen als onderdeel van het Circulaire Markeplan van de Boeremarke Zeijen. 12 Agrariërs zijn bezocht en gezamenlijk zijn inrichtingsplannen opgesteld. In 2020 zijn de eerste 4 plannen uitgevoerd waarbij de betreffende boeren zelf het werk uitgevoerd hebben en plantgoed via het project is beschikbaar gesteld. Een klein deel van het (specialistische) werk is door een groenbedrijf uitgevoerd (o.a. snoeiwerk).

Aardkundig advies

Het aardkundig advieswerk voor de provincie kon eenvoudig vanuit huis voortgezet worden, met digitale overlegmomenten en veldwerk zoals onderzoek naar pingoruïnes was in kleine groepjes/tweetallen nog wel mogelijk.

Maatregelenmakelaar boerenlandvogels

De rol “maatregelenmakelaar”, voor ons in samenhang met de bescherming boerenlandvogels en inzet vrijwilligers en agrariërs ondervond slechts beperkt hinder, omdat veldbezoek goed mogelijk bleef en vergaderingen met het “Ermberaad” digitaal gewoon doorgingen.

Nederland zoemt

In het kader van het project “Nederland zoemt” is in Drenthe in de afgelopen jaren op meer dan 50 wilde bijenplekken ondersteuning geboden/geholpen bij het aanleggen. Ook in 2020 hebben we de vrijwilligers- en bewonersgroepen die hierbij betrokken zijn van kennis voorzien, geënthousiasmeerd en geadviseerd. Hiermee hebben we honderden deelnemers bereikt. Daarnaast hebben honderden bewoners uit Drenthe deelgenomen aan de Nationale Bijentelling. Ook hebben we particulieren van advies kunnen voorzien over het aanleggen en beheren van bloemrijk grasland voor wilde bijen en vlinders. Op de website van Landschapsbeheer Drenthe hebben we in 2020 een overzichtskaart gepubliceerd van alle wilde bijenplekken in Drenthe.

Maatschappij van Weldadigheid

Een zeer mooie samenwerking hadden we in 2020 met Maatschappij van Weldadigheid en de Bosgroepen. Hier is een groot project uitgevoerd waarbij alle bomen van de Maatschappij zijn geïnventariseerd en het achterstallige onderhoud weggewerkt.

Woningbouwvereniging Woonborg

Voor woningbouwvereniging Woonborg hebben we alle in hun bezit zijnde bomen digitaal in beeld gebracht. Een vrijwilliger heeft in deze coronatijd vanaf een kadasterkaart en Google alle bomen(ca 1.800) in het beheersysteem van de Bomenwacht getekend.

In goed overleg met de opdrachtgever is een nieuw stappenplan gemaakt om de gevaarstelling en onderhoudsbehoefte van de bomen in beeld te krijgen. De eerst volgende vervolgstap is dat we nu alle bomen gaan inspecteren en rapporteren. Deze werkzaamheden zullen ook door ons worden uitgevoerd in 2021.

Eikenprocessierups

In het eikenprocessierupsen project (EPR) ondersteunen we 6 gemeenten met de beheersing van de plaagrupe. We bieden een beheersysteem aan waarin geregistreerd kan worden waar de nesten zitten, wie er moet bestrijden en wanneer er bestreden is. Ook de preventieve bestrijding en de feromoonvallen worden hier in bijgehouden.

Op basis van de registraties maken we adviesplan voor het komende jaar.

Particulieren

Naast deze activiteiten in opdracht van de provincie en gemeentes onderneemt LBD beperkt activiteiten in het verlengde van het overheidsbeleid maar gefinancierd door particulieren en bedrijven. Incidenteel biedt LBD op verzoek aanvullend op en in lijn met het overheidsbeleid bedrijfs- of particuliere adviezen aan ten behoeve van inpassing erven of bedrijven in het authentieke Drentse cultuurlandschap.

In 2020 zijn geen betaalde adviezen in het verlengde van de basistaak Groenloket gegeven.

In het verlengde van de bomenwacht worden in het project “kleine boomprojecten” op offertebasis onderhoudswerkzaamheden aan beeldbepalende maar niet monumentale bomen aangeboden. Dit kan het snoeien, vellen, innemen verankeren enz. zijn van de bomen.

In 2020 hebben we zeer veel aanvragen gehad voor bomenonderhoud.

Duidelijk is dat mensen meer aandacht hadden voor hun directe leefomgeving.

Financieel

Overige projecten 2020	KOSTEN			FINANCIERING					
	Personele inzet	Directe projectkosten	Totaal kosten	Provincie	Gemeenten	Derden	NPL	nog niet besteed budget	Totaal baten
Realisatie	363.176	270.340	633.515	290.329	260.898	835.282	75.223	-827.741	633.992
Begroting	504.243	519.835	1.024.078	357.714	225.998	418.921	57.999		1.060.632
realisatie versus begroting	-141.067	-249.495	-390.563	-67.385	34.900	416.362	17.224	-827.741	-426.639

In 2020 is minder budget omgezet in de overige projecten dan begroot, zowel in bestede uren als in directe projectkosten. Dit had o.a. te maken met de langere aanlooptijd van het programma Boer, Burger & biodiversiteit waar tijdens opstellen van de begroting meer werk van was voorzien.

In de jaarrekening is een volledig overzicht met kosten en dekking van de projecten 2020 opgenomen.

b. Resultaten

De resultaten “kerndata” bestaan uit aantallen groepen vrijwilligers, gewerkte uren en uitgevoerde activiteiten door vrijwilligers en door professionals.

Deze gegevens worden verzameld volgens een landelijk in het samenwerkingsverband afgesproken methodiek.

NB Op basis van landelijke inzichten is de wijze van rubriceren vanaf 2019 enigszins aangepast.

Het aantal gewerkte uren is een onderbouwde schatting. Aan de groepscoördinatoren wordt gevraagd hoe vaak de groep actief is geweest, hoe lang een gemiddelde werkdag duurt en hoeveel deelnemers gemiddeld aan de werkdagen hebben deelgenomen. De nauwkeurigheid verschilt uiteraard, het beeld is wel dat de nauwkeurigheid de afgelopen jaren toeneemt, omdat mensen

inmiddels gewend zijn aan deze jaarlijks terugkerende vraag en in toenemende mate gegevens worden bijgehouden.

Dat geldt in enige mate ook voor de overige gegevens. Inmiddels wordt gebruik gemaakt van een GIS systeem waarin uitvoergegevens worden opgeslagen. Ook dit zal mogelijk leiden tot consequenter/nauwkeuriger bijhouden van gegevens.

Totaal aantal vrijwilligers								
Type groep	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Basisschoolleerlingen	838	1.495	1.263	994	1.485	1.214	945	765
Middelbare scholieren	984	873	798	1.344	1.305	1.188	471	118
Natuurwerkdag	1.229	1.208	1.325	1.385	1.481	1.642	1.545	-
Soortenbeheervrijwilligers	496	518	393	460	437	399	601	596
Landschapsonderhoudvrijwilligers	518	868	1.418	1.996	2.384	2.180	2.371	1.980
Overige vrijwilligers	10	10	10	31	32	7		176
Totaal	4.075	4.972	5.207	6.210	7.124	6.630	5.933	3.635
Totaal excl. Natuurwerkdag	2.846	3.764	3.882	4.825	5.643	4.988	4.388	3.635
Totaal aantal groepen								
Type groep	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Basisschoolleerlingen	20	27	30	32	33	36	33	31
Middelbare scholieren	18	24	11	18	17	11	10	8
Natuurwerkdag	35	44	47	54	59	79	65	-
Soortenbeheervrijwilligers	47	48	49	50	49	49	36	37
Landschapsonderhoudvrijwilligers	57	86	139	179	210	202	197	225
Overige vrijwilligers	10	12	0	1	1	1		34
Totaal	187	241	276	334	369	378	341	335
Totaal excl. Natuurwerkdag	152	197	229	280	310	299	276	335
Aantal gewerkte uren								
Type groep	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Basisschoolleerlingen							2.796	2.677
Middelbare scholieren							2.027	3.058
Natuurwerkdag	Niet bijgehouden in 2013-2018						6.303	-
Soortenbeheervrijwilligers							20.800	20.990
Landschapsonderhoudvrijwilligers							53.755	47.680
Overige vrijwilligers								2.828
Totaal	44.000	57.095	60.847	72.679	85.266	94.855	85.681	77.233
Totaal excl. Natuurwerkdag				66.404	78.900	87.840	79.378	77.233

PROFESSIONALS uitvoering		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wandel en fietspaden/elementen tbv recreatie (lijn)	meter		51.120	25.005	18.797	29.450	28.836	35.746	54.848	31640	32.887
Boselementen (vlak)	hectare		183	37	17	22	15	18	28	20	28
Houtige elementen (lijn), zoals houtwallen, singels, lanen en hagen	meter	200.000	198.000	29.522	47.467	56.347	41.148	28.316	40.383	41983	57.384
Houtige elementen (punt) solitaire boom, solitaire struik	aantal		1.600	2.146	1.227	1.606	836	760	115	1017	183
Natuurterreinen algemeen (vlak)	hectare		20	8,43	43,84	44,36	30	25	339	209	116
(Agrarisch) weidevogelgrasland- en bouwland (vlak)	hectare		0	0	0	0	0	0	0		1
Natuur-randen (lijn) zoals bermen en oevers	meter		0	1.450	25	900	0	180	7.968	1485	10512
Knotbomen (punt)	aantal		0	32	35	2	45	105	3	12	47
Fruitbomen (punt)	aantal		1.084	520	166	208	42	96	91	227	589
Natte elementen (punt)	aantal		145	50	73	48	24	47	30	19	37
Natte elementen (lijn)	meter		500	0	0	0	824	464	1.878	1300	3
Overige cultuurhistorische elementen en aardkunde	aantal		219	247	258	247	241	211	171	187	152
Overige cultuurhistorische elementen en aardkunde (vlak)	hectare										0
Kleine maatregelen ter bevordering biodiversiteit (nestkasten, broeih)	aantal										193
Schoolterreinen	hectare										0
Overige terreinen (vlak)	hectare										2
VRIJWILLIGERS uitvoering		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wandel en fietspaden/elementen tbv recreatie (lijn)	meter		0	10.720	26.196	84.537	91.231	125.879	159.036	127368	85510
Boselementen (vlak)	hectare	10	11	33	76	155	145	221	320	348	414
Houtige elementen (lijn), zoals houtwallen, singels, lanen en hagen	meter	800	900	6.235	4.975	9.421	16.705	13.135	12.092	28442	26.460
Houtige elementen (punt) solitaire boom, solitaire struik	aantal		0	43	5.120	2.719	13.411	17.341	2.381	32	27
Natuurterreinen algemeen (vlak)	hectare	25	25	54	69	126	222	237	206	162,71	318
(Agrarisch) weidevogelgrasland- en bouwland (vlak)	hectare		20.000	20.000	20.000	25.000	24.800	24.900	24.900	24.900	11
Natuur-randen (lijn) zoals bermen en oevers	meter	100	0	0	3.150	5.933	11.291	28.820	55.711	40505	31.836
Knotbomen (punt)	aantal	0	60	114	171	180	258	83	384	133	50
Fruitbomen (punt)	aantal	1.436	1.400	520	1.259	1.113	1.134	1.087	1.684	1531	1.600
Natte elementen (punt)	aantal	8	2	14	21	36	34	34	86	20	28
Natte elementen (lijn)	meter		0	0	11	503	3.628	3.156	1.502	107	107
Overige cultuurhistorische elementen en aardkunde	aantal		2	4	11	5	12	14	14	16	4
Overige cultuurhistorische elementen en aardkunde (vlak)	hectare										5
Kleine maatregelen ter bevordering biodiversiteit (nestkasten, broeih)	aantal										3.239
Schoolterreinen	hectare										18
Overige terreinen (vlak)	hectare										13

c. Toelichting op de resultaten

Het resultaat in 2020 was een betrokkenheid van 3.635 vrijwilligers met 77.233 gewerkte uren, waarvan 74.556 door mensen ouder dan 12 jaar. Op basis van algemene Europese normen² vertegenwoordigt dit een maatschappelijke waarde van € 1.640.232,-.

In 2020 zijn volgens opgaven minder vrijwilligers actief geweest, maar het aantal gewerkte uren door volwassenen is redelijk gelijk gebleven. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door het wegvallen van veel activiteiten met scholen. In de inhoudelijke resultaten is weinig invloed van Corona merkbaar.

d. Communicatie

Gezien het belang van het brede netwerk van Landschapsbeheer Drenthe, draagvlak voor en betrokkenheid bij het overheidsbeleid door particulieren is communicatie met de verschillende doelgroepen belangrijk. Landschapsbeheer wil door middel van verschillende communicatievormen de diverse doelgroepen bereiken.

- In 2020 is vier keer een digitale nieuwsbrief verzonden.
- Landschapsbeheer Drenthe heeft bijdragen geleverd in het kwartaalblad van Het Drentse Landschap.

² Volgens Europese norm is de maatschappelijke waarde van vrijwilligerswerk € 22,- per gewerkt uur voor een vrijwilliger ouder dan 12 jaar. Kinderen jonger dan 12 jaar worden niet op geldelijke waarde gesteld.

- Maandelijks vindt structureel overleg plaats met de beleidsadviseur en de accounthouder van de provincie.
- Jaarlijks vindt minimaal 2 keer overleg plaats met de gemeenten.
- De website is actueel bijgehouden.
- Social media (facebook, Twitter, LinkedIn) is actief gebruikt.
- De pers is gericht benaderd en in voorkomende situaties zijn persberichten verzonden.
- Bij de projecten van enige omvang is een communicatieparagraaf opgenomen.
- Middels permanente of tijdelijke bebording bij projecten is aanvullende informatie over het project en het gebied/landschap verteld.
- Vrijwilligers en deelnemers aan projecten zijn intensief op de hoogte gehouden van ontwikkelingen binnen het project d.m.v. projectgebonden nieuwsbrieven.
- Waar zich mogelijkheden voordoen en de juiste doelgroepen worden bereikt plaatst en bemenst Landschapsbeheer een stand. In 2020 is dit vanwege de coronabeperkingen niet aan de orde geweest.

De communicatie met de NPL is via het samenwerkingsverband LandschappenNL onderhouden.

4. Financieel resultaat

Het boekjaar 2020 is afgesloten met een klein negatief resultaat van € -8.898,-.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2020			
	Realisatie 1-1-2020 t/m 31-12-2020 €	Begroting 1-1-2020 t/m 31-12-2020 €	Realisatie 1-1-2019 t/m 31-12-2019 €
BATEN			
Subsidies en bijdrages projecten	2.112.119	2.321.894	2.124.493
Af: directe projectlasten	817.398	816.250	873.542
Dekkingsbijdrage projecten	1.294.721	1.505.644	1.250.951
LASTEN			
Personeel	1.078.957	1.256.994	1.040.602
Organisatie	201.693	224.650	193.712
Kapitaallasten	22.969	24.000	20.898
	1.303.619	1.505.644	1.255.212
RESULTAAT	-8.898	0	-4.261

De staat van baten en lasten is ingedeeld volgens de categoriale indeling. Bij de categoriale indeling wordt het resultaat bepaald door de subsidies en bijdragen die aan 2020 zijn toegerekend te verminderen met directe projectkosten, personeelskosten, organisatiekosten en kapitaallasten.

Baten

- Subsidies en bijdrages projecten
De toerekening van de subsidies en bijdrages aan de exploitatie is gebaseerd op tijdsevenredigheid en/of gemaakte kosten, afhankelijk van de gestelde voorwaarden in de onderliggende subsidietoekenningen en toegezegde bijdrages.
- Directe projectlasten
Dit betreffen de door derden in rekening gebrachte kosten voor werkzaamheden, diensten en producten die specifiek betrekking hebben op de projecten.

Lasten

- Personeelskosten
De personeelskosten bestaan uit de bruto salarislasten, de werkgeverslasten, de mutatie vakantiegeldreservering en ADV- en vakantierechten, de kostenvergoedingen personeel, het via de verzekering ontvangen ziektegeld en de overige personeelskosten.
- Organisatie
De organisatiekosten bestaan uit huisvestingslasten (huur kantoor met energie en water en overige lasten), Bureaulasten (telefoon, kantoorartikelen, kopieerkosten en drukwerk, dienstreizen personeel en automatisering), algemene lasten

(verzekeringen en belastingen, accountantskosten, bijdrage LandschappenNL en overige lasten).

- Kapitaallasten
De kapitaallasten betreffen de afschrijving meubilair en inventaris en de (negatieve) rente.

In de jaarrekening zijn de posten nader gekwantificeerd.

5. Financieel beleid

a. Methoden fondsenwerving en besteding

Landschapsbeheer Drenthe is, via het samenwerkingsverband LandschappenNL, begunstigde van de Nationale Postcode Loterij (NPL). Activiteiten (regulier en projectmatig) worden in veel gevallen mede gefinancierd met NPL middelen. Jaarlijks rapporteert de Stichting via het samenwerkingsverband LandschappenNL aan de NPL welke besteding van het NPL geld zij voornemens is en welke zijn uitgevoerd.

In 2020 zijn de NPL middelen als volgt besteed:

Omschrijving Project	Financiering
	NPL
	€
LandschappenNL	25.562
Bomenwacht	10.000
Natuurwerkdag	9.000
Jaarplan Aa en Hunze	2.355
Jaarplan Assen	2.666
Jaarplan Borger-Odoorn	2.483
Jaarplan Coevorden	1.284
Jaarplan Emmen	3.170
Jaarplan Hoogeveen	3.000
Jaarplan Meppel	5.028
Jaarplan Midden Drenthe	3.750
Jaarplan Noordenveld	2.811
Jaarplan Tynaarlo	1.763
Jaarplan Westerveld	5.948
Jaarplan De Wolden	5.628
Project en methodiekontwikkeling	2.829
Vrijwilligerswerk Algemeen	20.000
Cursussen vrijwilligers	5.000
MAC	16.278
Aardkundige waarden Drenthe	3.640
Brinken Bokashi	5.000
Inboet	3.055
Roodbaardtuinten	15.000
Pingo fase 2	2.516
Staat van ons Landschap	1.716
Knoflookpad Odoorn Kleindijk	3.380
Natuurerf 2019-2020	21.000
Bermscouts	962
Jeneverbesgilde	1.184
Drentse Poasbloem 2019-2020	1.492
	187.500

Deze bestedingen zijn in de jaarrekening nader aangegeven.

Op projectbasis worden ook andere fondsen en subsidiemogelijkheden als cofinanciering ingezet. In toenemende mate draagt het Prins Bernard Cultuurfonds bij aan de financiering van (uitvoerings)projecten.

LBD maakt geen kosten specifiek ten behoeve van de fondsenwerving. Via de website en nieuwsbrieven communiceert Landschapsbeheer Drenthe dat het mogelijk is geld te doneren. In 2020 is via donaties € 0,- binnengekomen. Eventuele donaties worden niet voor een specifiek doel aangewend. De belangrijkste reden dat donaties niet (of nauwelijks) worden gedaan is dat LBD zich richt op het door burgers leveren van bijdragen aan de groene leefomgeving middels het verrichten van werkzaamheden (conform doelstelling) en niet op het geven van geld. Daar komt bij dat LBD geen eigendommen heeft in het maatschappelijk belang waaraan donaties besteed zouden kunnen worden.

b. Beleid m.b.t. omvang en functies van reserves en fondsen

Met het oog op de maatschappelijke en politieke discussies rondom het thema landschap en de financiering daarvan heeft het bestuur besloten dat een continuïteitsreserve van ca 1 jaar organisatiekosten bedrijfseconomisch verstandig is. Dit bedrag is globaal gekwantificeerd op ca. 1 miljoen euro.

In de vergadering van 19 november 2020 is dit bedrag als streefbedrag nogmaals bevestigd. Het eigen vermogen bedraagt momenteel ca 1,2 miljoen. De reserve wordt enkel ingezet als aan een van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- Er is sprake van overbrugging van een afzienbare periode waarna er weer dekking is voor de activiteiten waarvoor de reserves worden ingezet.
- Middelen worden ingezet om te investeren in een nieuwe ontwikkeling (passend binnen de doelstelling) waarvoor reële mogelijkheden zijn financiële dekking te vinden of die een besparing opleveren voor bestaande werkzaamheden.
- Middelen worden ingezet voor een sociaal plan als een krimpscenario aan de orde is.

In het Programma van Eisen 2021 stelt de Provincie Drenthe:

“Een subsidieontvanger kan reserves vormen. Voor zover gevormd met provinciale middelen bedraagt de totale omvang van de reserves nooit meer dan 10% van de laatst verstrekte boekjaarsubsidie”.

Het vermogen is niet opgebouwd met provinciale middelen vanuit de boekjaarsubsidie maar met de resultaten uit de projecten uit diverse financieringsbronnen.

c. Beleggingsbeleid

Landschapsbeheer Drenthe belegt niet.

d. Vergoedingen voor vrijwilligers

Het betrekken van burgers bij de uitvoering van de activiteiten van de Stichting is één van de hoofddoelstellingen zelf.

Zelfstandige vrijwilligers (groepen) ontvangen voor hun werkzaamheden (bestede uren) geen vergoedingen. Bepaalde onkosten zoals bijvoorbeeld brandstof voor gemotoriseerd gereedschap, kunnen tot een maximum worden vergoed.

Voor z.g. mentoren of vrijwilligers in de werkschuur, dus vrijwilligers die in opdracht en onder “gezagsverhouding” van landschapsbeheer Drenthe werkzaamheden verrichten, is een beperkte dagvergoeding overeenkomstig de fiscale regelingen daaromtrent mogelijk.

LBD is voor de zelfstandige vrijwilligersgroepen geen opdrachtgever, maar faciliteert deze vrijwilligers bij hun activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen van de Stichting LBD. LBD adviseert inhoudelijk en maakt afspraken met de vrijwilligers en de eigenaren hoe veilig conform ARBO wet- en regelgeving gewerkt kan worden.

6. Personeel

a. formatieomvang

Begin 2020 bestond de personele bezetting uit 18 mensen (15,43 FTE) en per 31/12/2020 uit 20 mensen (17,6) FTE. De gemiddelde jaarbezetting was 16,21 FTE.

	01-01-2020	31-12-2020
Aantal FTE	15,43	17.6
Aantal mensen	18	20

Dit is een wel een groei in formatie t.o.v. 2019 (14,78 FTE), maar lager dan de begrote (gemiddelde) bezetting van 17,63 FTE. De reden is dat bij de begroting, naast de verwachte uitbreiding in het streekbeheer, ook rekening werd gehouden met een projectleider landbouwprojecten, vooruitlopend op de ontwikkelingen in het verlengde van de agenda Boer Burger Biodiversiteit (zie elders in dit jaarverslag). Gezien de vertragingen in deze ontwikkelingen is deze formatie niet aangetrokken. Het ziekteverzuim lag op 14,72 %. Dit betreft voornamelijk langdurig (niet-werkgerelateerd) ziekteverzuim en zwangerschapsverlof.

Het langdurig ziekteverzuim zal voortduren tot de (nabije) pensioendata van de betrokkenen.

Vanwege corona is een deel niet of later opgevangen, een deel met de nieuwe medewerkers en een deel met de inzet van ZZP'ers. De nieuwe medewerkers hebben niet direct declarabele uren geboekt maar werden nog ingewerkt (algemene uren).

In de jaarrekening is dit terug te zien in 2.390 minder bestede uren in de basistaken en de overige projecten, wat deels gecompenseerd is met de uitkering van de ziektekostenverzekering.

b. functiehuis

Landschapsbeheer Drenthe is aangesloten bij de CAO Bos en natuur, onderdeel de Landschappen. Alle medewerkers in de organisatie ontvangen een bezoldiging conform deze CAO.

In voorgaande jaren is de CAO herzien, waarbij een geheel nieuw functiehuis is ontstaan met generieke functies die beter aansluiten bij de feitelijke situaties en het projectmatig werken bij de landschapsbeheerinstellingen. Deze generieke functies zijn gewaardeerd volgens een erkende FUWA methode.

In de CAO onderhandelingen zijn spelregels afgesproken over de wijze en de datum (juli 2021) waarop deze nieuwe functiewaardering in de organisaties dienden te zijn geïmplementeerd. Die spelregels hielden onder meer in dat een Personeelsvertegenwoordiging werd betrokken en instemmingsrecht had, en dat er een bezwaar- en beroepprocedure tegen de waardering van de functies geregeld was.

Tevens is gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de herziening van de functiewaardering te combineren met het herzien van organisatiestructuur en de functies zelf. De bestaande structuur in de organisatie met twee gebiedsteams en daardoorheen de projecten dateerde uit 2013, de functiebeschrijvingen en -waardering dateerden uit 2007.

In 2020 is een nieuwe structuur opgezet met een team Streekbeheer (de gemeentelijke jaarplannen), een team Projecten en een Team Organisatie en Ondersteuning. Voor de functiebeschrijvingen en -waardering is geheel aangesloten bij het nieuwe functiehuis van de CAO. Dit gaf in enkele gevallen marginale aanpassingen in de feitelijke waardering die al goed op orde was.

c. Corona

- werkvoorraad

Zoals in de inleiding al aangegeven doet de pandemie ook veel met de medewerkers. Toen in maart 2020 de eerste lock down maatregelen werden aangekondigd is bij alle medewerkers geïnventariseerd welke werkzaamheden zij voor de komende weken gepland hadden, welke daarvan door konden gaan en welke niet, en welke vervangende werkzaamheden mogelijk zouden zijn.

Deze inventarisatie was mede van belang om te kunnen bepalen of het aanvragen van NOW steun noodzakelijk zou zijn.

Dat leverde, naast een deel van het werk wat onverkort kon worden voortgezet, ook een veelheid aan ideeën en initiatieven op, zodat de beschikbare werkvoorraad geen belemmerende factor was. Voor enkelingen was echter de thuissituatie (gezinnen met kleine kinderen) sterk van invloed op het wel of niet optimaal door kunnen werken.

- uren

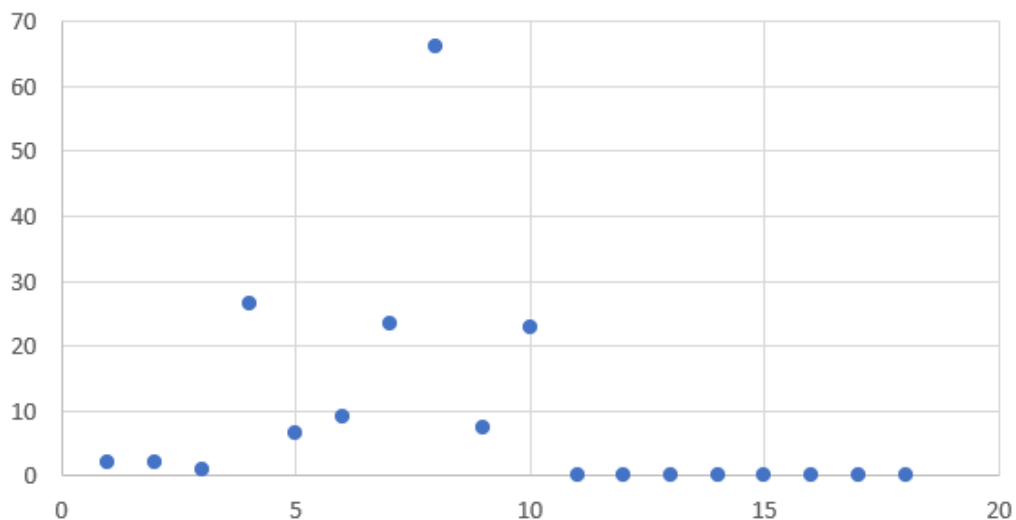
Aan de urenadministratie werd een post corona-uren toegevoegd. Op deze post konden uren geboekt worden die vanwege de coronamaatregelen minder werden gemaakt dan de contracturen. Afsproken werd daar gebruik van te maken als dat nodig was en de afhandeling conform landelijke richtlijnen en regelgeving als maatwerk met de medewerkers te regelen. Hier werd ook de personeelsvertegenwoordiging en het advies van de vakbond bij betrokken.

De algemene richtlijnen waren om soepel om te gaan met de interpretatie en toepassing van calamiteiten- of zorgverlof.

De reguliere werkwijze was en is al dat mensen vrijheid hadden om hun eigen werktijden te bepalen en contracturen te spreiden naar eigen inzicht over de week en zelfs over de maand of het hele jaar. Te veel of te weinig uren gewerkte uren worden verrekend als via de verlofstaat.

Het resultaat was dat van de 18 medewerkers in de periode van maart t/m augustus 8 medewerkers geen corona-uren schreven, 6 medewerkers minder dan 10 uur hadden geschreven en 4 medewerkers daarboven. In totaal werd slechts 167 uur geboekt. Een NOW aanvraag was (duidelijk) niet aan de orde.

geboekte corona-uren per medewerker

Conform de maatwerkafspraken is maximaal zorgverlof toegepast en zijn uren daarboven deels voor rekening van de werkgever gebleven en deels als verlof afgeboekt. De medewerkers op wie dit van toepassing was waren tevreden over de regeling.

Geboekt corona	167 uur
Omgezet naar regulier verlof	54,5 uur
Omgezet naar zorgverlof	55 uur
Corona uren voor rekening werkgever	57,5 uur

- Thuiswerken en kantoorwerkplekken

Gedurende het gehele jaar (vanaf maart) is het werken vanuit huis de norm geweest. Kantoorbezoek of werken vanaf kantoor was mogelijk mits dat gebeurde binnen de richtlijnen van het RIVM. Middels periodieke mails met “corona-updates” werden de medewerkers hierover geïnformeerd en werden waar nodig/mogelijk algemene richtlijnen vertaald naar de praktijk van LBD.

Werkdagen op kantoor werden zodanig gepland (gereserveerde werkplekken) dat er nooit meer dan 1 medewerker per kamer aanwezig hoefde te zijn. Er zijn 9 werkruimtes. Het maximale aantal mensen gelijktijdig op kantoor mocht niet meer dan 8 mensen zijn.

Aan de inrichting zijn geen aanpassingen gedaan of andere voorzieningen getroffen. De interne afspraken zijn door de ARBO coördinator met extern advies van STIGAS getoetst en afdoende bevonden.

De technische voorzieningen (laptops, netwerk) waren al op orde voor het werken op andere locaties dan de kantoorwerkplek.

De praktijk is hier net zo divers als het boeken van corona-uren. Sommige medewerkers zijn min of meer alle dagen op kantoor geweest, sommigen kwamen ondanks voor hen gereserveerde werkplekken helemaal niet meer op kantoor, en alles daartussenin. Hier is niet op gestuurd, omdat de bezetting binnen de afspraken bleef.

Bij geen van de collega's is in 2020 sprake geweest van een besmetting met het virus.

- Activiteiten door en met vrijwilligers

LBD is slechts ondersteunend en geen opdrachtgever of organisator van de meeste werkdagen of activiteiten door vrijwilligers. LBD is niet bevoegd om door vrijwilligers zelf georganiseerde bijeenkomsten te verbieden. Vrijwilligers zijn door ons wel geïnformeerd en geadviseerd. Medewerkers van LBD konden alleen faciliteren bij bijeenkomsten/cursussen e.d. als er voor de bijeenkomst een door de directeur goedgekeurd coronaprotocol was.

7. Informatie mbt directie/bestuur en Raad van Toezicht

a. Taak en werkwijze van de directie/bestuur en Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) bestaat conform de Statuten uit tenminste 3 personen. In januari 2020 bestond de raad uit 4 personen, middels een sollicitatieprocedure zijn twee nieuwe personen tot de raad toegetreden (september en december).

De Raad van Toezicht houdt toezicht op de algemene gang van zaken binnen de stichting en de daarmee verbonden organisatie.

In de statuten is vastgelegd welke taken de Raad heeft, de werkwijze en welke besluiten van het bestuur de goedkeuring van de raad van toezicht behoeven.

In de vergaderingen van de RvT stelt de raad relevante (beleids)zaken vast en legt de directeur/bestuurder verantwoording af.

De financiële stukken worden voorbereid in de Financiële Auditcommissie waarin, naast 2 leden van de RvT en de directeur ook de Administrateur deelneemt. De Auditcommissie is niet besluitvormend, de RvT is als geheel verantwoordelijk voor het toezicht op de financiën van de Stichting.

Tevens is (in 2018) een Renumeratiecommissie ingesteld, deze is in 2020 niet actief geweest.

Bij bestuurlijk overleg met de Provincie is de voorzitter en/of een ander lid van de Raad van Toezicht naast de directeur/bestuurder vertegenwoordigd.

b. Bezoldigings- en vergoedingsbeleid

Leden van de Raad van Toezicht ontvangen voor hun werkzaamheden geen vergoedingen. Wel worden gemaakte directe onkosten (zoals reiskosten) conform wettelijke bepalingen vergoed.

De bezoldiging van de directeur/bestuurder is conform de CAO en ruim binnen het voor LBD van toepassing zijnde bezoldigingsmaximum conform de WNT.

c. Wijze van benoeming raad van toezicht en zittingsduur leden

Leden worden conform de Statuten in de vergadering door de Raad van Toezicht als geheel benoemd.

De zittingsduur van de leden van de Raad van Toezicht is 5 jaar, vastgelegd in een rooster van aftreden. Na aftreden zijn leden volgens de statuten terstond herkiesbaar. In principe (de praktijk) worden maximaal twee termijnen vervuld. Tussentijds beëindigen is in goed overleg mogelijk.

d. Hoofd- en nevenfuncties leden van Raad van toezicht

De hoofdfunctie en relevante (neven)functies van de leden van de raad van toezicht zijn als volgt:

Klaas Smid (voorzitter)

Hoofdfunctie:

- Burgemeester gemeente Noordenveld (hoofdfunctie)

Nevenfuncties

- Lid ALV, Noord Nederlandse Coöperatie van Zorginstellingen
- Voorzitter Stichting Vrienden voor Promens Care, Promens Care

Akkelys Lukkes (lid en voorzitter financiële auditcommissie vanaf 15 maart 2018)

Hoofdfunctie

- Lid en vanaf augustus 2020 voorzitter College van bestuur Openbaar Onderwijs Groningen

nevenfuncties

- Lid Raad van Toezicht Zorggroep Groningen

Peter Meister-Broekema

Hoofdfunctie:

- Senior onderzoeker bij de Hanzehogeschool

nevenfuncties

- Lid beoordelingscommissie bij Fonds voor Cultuurparticipatie
- Vrijwillig adviseur leefbaarheid/lokale projecten bij Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij
- Bestuurslid Groningse schoolvereniging

Jacob Mulder (lid)

Hoofdfunctie:

- Zelfstandig melkveehouder nevenfuncties:
- Lid van het Algemeen bestuur AND
- Lid van de ledenraad Friesland Campina

Marika van der Paauw (lid vanaf 17/09/2020)

Hoofdfunctie:

- Coördinator natuurbeheer Zuid-Drenthe, Vereniging Natuurmonumenten
- nevenfuncties
- N.v.t.

Eric Meijles (lid vanaf 19/11-2020)

Hoofdfunctie:

- Assistent Professor (UD) aan de Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

Nevenfuncties:

- Secretaris Examencommissie Faculteit Ruimtelijke wetenschappen
- Lid Stuurgroep Digitaal Toetsen
- Voorzitter wetenschappelijke commissie UNESCO Geopark De Hondsrug
- Lid Raad van Advies Stichting Nationaal Park Middag Humsterland

e. Relevante nevenfuncties directeur/bestuurder

De directeur/bestuurder heeft geen relevante of conflicterende nevenfuncties.

8. Verslag toezichhoudend orgaan

a. Wijze waarop toezicht is gehouden op de strategie en prestaties

De prestaties van de Stichting worden met de opdrachtgevers vastgesteld en gerapporteerd. De Raad neemt kennis van de jaarlijkse prestatieafspraken met de Provincie.

De vergaderingen van de RvT zijn afgestemd op de kwartalen. In de raadsvergadering wordt een (financiële) kwartaalrapportage, alsmede een prognoseresultaat behandeld.

De financiële auditcommissie, bestaande uit twee leden van de raad, bespreekt met de directeur/bestuurder en de administrateur de financiële stukken inhoudelijk voor ten behoeve van de raadsvergaderingen en doet een advies t.b.v. de RvT. De Raad blijft als geheel verantwoordelijk voor de goedkeuring van besluiten van de bestuurder.

De auditcommissie is tevens betrokken bij de financiële rapportages en accountantscontroles op jaarrekening en projecten en de managementletter.

Meerjarenbeleidsplan

Het beleid ligt vast in een meerjarenbeleidsplan. De RvT stelt het meerjarenbeleidsplan vast.

Het meerjarenbeleidsplan had een looptijd t/m 2020. In 2019 zijn al enkele contouren en ambities van het beleid in de RvT besproken. Dit heeft onder meer geleid tot de organisatorische uitwerking om een team Streekbeheer en een team Projecten in te stellen.

De ambitie om het meerjarenbeleidsplan 2021-2023 in interactieve sessies met medewerkers en de RvT te verdiepen is vanwege corona niet gelukt. De toekomstparagraaf in het beleidsplan is daarom slechts beperkt en behoeft nog de geplande verdieping. In de vergadering van 19 november 2020 heeft de RvT besloten het beleidsplan 2021-2023 wel vast te stellen, maar in 2021 deze paragraaf alsnog nader uit te werken en dan opnieuw vast te stellen.

Mondeling worden, indien relevant, grotere projecten en de visie en strategie toegelicht en besproken.

In 2020 was met name de invloed van de corona maatregelen een vast onderwerp van gesprek.

Aan de hand van dossiers op de grotere onderwerpen is de strategie besproken in de RvT vergaderingen.

In 2020 liepen de volgende strategische dossiers:

- Agenda Boer Burger Biodiversiteit.
Dit betrof de transitie die noodzakelijk is in de wijze waarop in Nederland voedsel wordt geproduceerd en de impact die dat heeft op het Nederlandse landschap en de biodiversiteit. LBD is partner in de agenda.
- Veilig werken door vrijwilligers en de Arbeidsinspectie
De Arbeidsinspectie heeft de wet getoetst aan de praktijk van de vele duizenden zelfstandige vrijwilligers en constateert enerzijds dat de wet niet voorziet in zelfstandige groepen en nadere uitwerking door het ministerie

behoeft, maar anderzijds ook dat de werkwijze door de provinciale Stichtingen Landschapsbeheer met name op het onderdeel toezicht aangepast kan en moet worden.

- **Aanpassing functiegebouw**
Het functiegebouw wordt landelijk voor de aangesloten CAO organisaties aangepast en dit werkt door in de functies en functiewaardering van alle medewerkers. De RvT is op de hoogte gehouden van de voortgang hiervan.
- **Begroting en bestuurlijk overleg**
In het bestuurlijk overleg met de provincie zijn afspraken gemaakt over het tekort in de begroting mbt het onderdeel streekbeheer. De Gedeputeerde heeft het tekort aangevuld vanuit de provinciale investeringsagenda.
- **Projecten**
De voorbereiding/ontwikkeling/bijdrage aan diverse programma's en projecten zijn nader toegelicht (bossenstrategie, Nationale Parken Nieuwe stijl).

b. Profielschets Raad van Toezicht

Bij benoeming van leden van de raad van toezicht wordt het profiel gehanteerd zoals gepubliceerd op de website.

c. Aantal vergaderingen in verslagjaar

In 2020 heeft de Raad van Toezicht 3 keer vergaderd.

De vergaderingen hebben plaatsgevonden op 26 mei, 17 september en 19 november. De geplande vergadering van 16 maart is vanwege het uitbreken van de Corona pandemie vervallen. De septembervergadering heeft "live" plaatsgevonden, de vergaderingen van mei en november hebben plaatsgevonden via een videovergadering.

Buiten de vergaderingen om zijn de leden van de RVT betrokken geweest bij de selectie van de nieuwe kandidaten voor de RVT.

De financiële auditcommissie heeft op 7 mei (samen met de accountant) en op 12 november vergaderd. Buiten de vergaderingen om heeft mail- en telefonische afstemming plaatsgevonden.

9. Toekomstparagraaf

a. Begroting komend boekjaar

Begroting 2021	
Baten	
Provincie Prestatieafspraken en projecten	€ 1.220.294
Provincie investeringsagenda	€ 125.000
Gemeenten	€ 634.750
Overige opbrengsten	€ 247.145
Postcodeloterijgelden	€ 187.500
Totaal baten	€ 2.414.689
Kosten	
Directe projectkosten	€ 860.062
Personeel	€ 1.233.890
Organisatie	€ 285.100
Kapitaalslasten	€ 26.500
Totaal kosten	€ 2.405.552
Nog te acquireren uren	€ -9.137
Resultaat	€ -

Uit de begroting blijkt dat er meer werk voorzien en/of onderhanden is dan er qua bemensing kan worden verzet. Rekening houdend met onzekerheden als gevolg van de coronapandemie zal in 2021 de formatie hierop worden aangepast.

b. Geplande besteding middelen (programma's en activiteiten)

Het Rijks- en provinciale beleid ten aanzien van het landschap in Drenthe zijn sterk in beweging. De beschikbare middelen zullen in de komende jaren vooral worden besteed aan het proces om burgers nog meer te betrekken en initiatieven te begeleiden bij het beheer en onderhoud aan hun eigen landschap en leefomgeving (streekbeheer). Dit gaat ten koste van besteding aan uitvoering door professionals.

Daarnaast zijn en worden in overleg met de provinciale beleidsambtenaren projecten langs programmalijnen ontwikkeld die aansluiten bij de behoefte en beschikbare middelen in de samenleving.

c. Beoogde resultaten

Het beoogde resultaat van dit proces is een gestage toename van de hoeveelheid door vrijwilligers aan het onderhoud van het landschap bestede tijd. Hierbij wordt vooral ingezet op het organiseren van bewonersnetwerken, waarin zowel ingezet

wordt op meer betrokken grondeigenaren en vrijwilligers als op bestede tijd door reeds bestaande vrijwilligers.

Het beoogde resultaat in het landschap zelf is dat daarmee ongeveer eenzelfde hoeveelheid, of liefst nog meer, landschapselementen wordt onderhouden. In de praktijk vraagt dit de komende jaren vooral blijven investeren in de kwaliteit van het vrijwilligersnetwerk.

Een tweede resultaat is dat er projecten in voorbereiding en ontwikkeling zijn waarmee snel kan worden geschakeld als de middelen daadwerkelijk beschikbaar komen.

d. Werken na corona

In de loop van 2021 hopen we corona voldoende onder de knie te hebben zodat het “gewone” werk weer “gewoon” door kan gaan.

We willen de goede dingen die de pandemie ons heeft geleerd behouden. Denk aan minder reisbewegingen vanwege video-vergaderen en werken vanuit huis. Er zal een grotere mate van thuiswerken ten opzichte van kantoorwerken blijven bestaan. Dit heeft ook impact op de inrichting en het gebruik van kantoorwerkplekken. Over welke verantwoordelijkheid (en bevoegdheid) de werkgever heeft ten aanzien van de ARBO omstandigheden bij thuiswerkplekken zal nog e.e.a. duidelijk moeten worden.